

дення науково-теоретичних конференцій і семінарів, практично-методичних нарад з актуальних проблем громадянської освіти. Сприятимуть інтенсифікації творчого пошуку в галузі культури громадянськості конкурси наукових робіт.

Конкретними заходами щодо виконання цих завдань можуть бути:

- мобілізація управлінь освіти обласних адміністрацій на проведення науково-методичних нарад і семінарів з організаторами й виконавцями освітніх програм на місцях щодо розвитку системи громадянської освіти;
- розробка типових програм з окремих напрямків громадянської освіти, методичних і навчальних посібників, допоміжних матеріалів для вчителя історії;
- розробка й запровадження нових методик удосконалення фахової компетентності вчителя історії, таких як: ділові ігри, ситуативні методи, тестування;
- започаткування практики підготовки й перепідготовки вчителів історії загальноосвітньої школи.

Література

1. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави // Матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. 29-31 травня К. 1995-76с..
2. Концепція середньої загальноосвітньої школи України // Інформ. збірник М-ва освіти України. - 1992. — №4. - С. 12.
3. "Виховання громадянина" П.Р.Ігнатенко, В.Л.Поплужник, Н.Т.Косарева, Л.В.Крицька Виховання громадянина К., 1997.р.

Шакура Юлія, кандидат філологічних наук, заступник директора з виховної роботи, т.в.о. директора коледжу, доцент кафедри мов та методики їх викладання, викладач філологічних дисциплін Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім.І.Я.Франка Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ОСОБИСТІСНОЇ РИСИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КУРСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглядаються проблеми формування толерантності у майбутніх педагогів в умовах педагогічного коледжу. Автор розглядає основні складові формування толерантного ставлення студентів один до одного та пропонує авторську технологію виховання толерантності, враховуючи особливості діяльності студентів.

Ключові слова: толерантність, національне виховання, навчально-виховний процес, фахівець, «педагогіка співробітництва», «педагогіка успіху», «педагогіка толерантності».

Актуальність розгляду проблеми толерантності нині зумовлена тим, що перед суспільством постало питання знаходження таких засобів, котрі забезпечили б його безконфліктне існування, створили сприятливі умови для формування стану соціального благополуччя України.

Національна програма виховання студентської молоді в Україні є важливою і дієвою науковою основою реалізації державної політики у сфері освіти, в якій визначено стратегію виховання підростаючого покоління в умовах становлення громадянського

суспільства незалежної України. Програму спрямовано на збагачення духовного і морального досвіду підростаючих поколінь, підготовки їх до успішної життєдіяльності.

Основними стратегічними напрямками державної політики у сфері освіти визначено: побудова ефективної системи національного виховання, розвиток і соціалізація молоді, формування безпечного освітнього середовища, розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті тощо. Це має сприяти забезпеченню сталого демократичного розвитку суспільства та розв'язанню його соціальних проблем.

Реалізувати зазначені стратегічні напрями стає можливим за умови перебудови навчально-виховного процесу на засадах педагогіки співробітництва, побудови ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, створення сприятливого освітньо-виховного середовища. Виховання гуманного суспільства і толерантної особистості – це один із шляхів подолання міжособистісних конфліктів, розвитку форм співіснування, взаємодії в соціумі.

Поняття толерантності означає здатність людини співпрацювати, чути, цінувати, розуміти і поважати думки інших. Толерантність має першорядне значення в роботі педагога. Проте в сучасних умовах освітніх закладів має місце дефіцит поваги і терпимості, прояву милосердя, гуманності і толерантного ставлення до вихованців із боку педагога. Розуміння толерантності як поваги і визнання рівності, відмови від домінування і насильства, визнання багатомірності людської культури, норм, вірувань, відмова від зведення цього різноманіття до однаковості має бути основою професійної діяльності викладача.

Базовими компонентами поняття «толерантність», на нашу думку, є:

– повага, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Толерантність – це те, що уможливорює досягнення миру, сприяє переходу від культури війни до культури миру;

– поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність – це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. Толерантність у жодному разі не може бути виправданням посягання на ці основні цінності. Толерантність повинні виявляти кожна людина, групи людей та держави;

– обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (у тому числі культурного плюралізму), демократії та правопорядку. Толерантність – це поняття, що означає відмову від догматизму і абсолютизму, утвердження норм, закріплених у міжнародно-правових актах у галузі прав людини.

Сучасна наука розглядає проблему толерантності в психологічному, педагогічному, філософському та соціокультурному контекстах. Різні аспекти проблеми толерантності та його особливої значущості для формування особистості досліджено у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених: О. Духновича, Я. Коменського, А. Макаренка, В. Семиченко, Є. Шиянової, Т. Пилипенко, М. Андреева; О. Безносок, О. Волошиної, О. Гриви, В. Пісоцького, І. Кресіної, О. Майбороди, М. Товги, Ю. Тодорцевої і ін.

Виховання толерантності особистості та шляхи її реалізації детально розроблено у працях В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі, І. Волкова, Є. Ільїна, на думку яких досягнення позитивних результатів у вихованні можливо за умови врахування інтересів вихованців, надання їм права вільного вибору, чуйного ставлення до них та адекватного прийняття всіх їхніх позитивних і негативних особливостей. Цим самим започатковано важливі напрями у виховному процесі: «педагогіка співробітництва», «педагогіка успіху», «педагогіка толерантності» тощо.

Для того, щоб забезпечити формування толерантності як якості особистості, важливо знати її структуру та враховувати у процесі організації освітнього простору. Виділення структурних компонентів толерантності забезпечує можливість побудови навчального процесу, враховуючи при цьому різні сфери особистісного розвитку і детермінує доцільність вибору методів, які адекватно сприяють формуванню свідомості, почуттів і поведінки. Модель професійної складової толерантності, на нашу думку, може включати наступні компоненти:

- професійний компонент, спрямований на фахову підготовку студентів, виконання ними професійних функцій, володіння відповідними видами професійної діяльності в контексті особистісно-орієнтованої парадигми освіти;

- особистісний компонент, спрямований на підготовку майбутніх фахівців до професійного самовизначення, самореалізації та самоактуалізації упродовж життя;

- технологічний компонент, спрямований на формування її організаційно-методичних умов.

– Відповідно структура професійної складової міжособистісної толерантності включає функціональний, когнітивний і діяльнісний компоненти:

- функціональний компонент відображає професійну підготовку майбутніх фахівців до виконання професійних функцій;

- когнітивний компонент реалізує зміст фахової підготовки майбутніх спеціалістів;

- діяльнісний компонент передбачає професійну підготовку студентів до оволодіння різними напрямками їхньої професійної діяльності.

До професійних знань майбутнього фахівця належать: філософські знання, які забезпечуються наявністю в навчальному плані вищого навчального закладу циклу світоглядних дисциплін; методологічні знання, які забезпечуються вивченням циклу фундаментальних дисциплін; фахові, теоретичні, технологічні знання забезпечуються наявністю у навчальному плані циклу психолого-педагогічних дисциплін.

До професійних функцій майбутнього фахівця відноситься:

- світоглядна функція - полягає у відтворенні ставлення людини до світу, розуміння власного місця в ньому;

- культурологічна функція - визначає ступінь залучення фахівця у духовне життя світової спільноти шляхом якісного виконання ним своїх професійних обов'язків у суспільному розподілі праці. Вона базується на аксіологічній та етичній складових, що є основою толерантності особистості майбутнього викладача. Аксіологічна складова пов'язана з визначенням усвідомлення викладачем неперервності професійного самовдосконалення, а етична – зумовлює правила поведінки викладача-фахівця у професійному середовищі і в суспільстві в цілому;

- суть інноваційної функції - полягає у здатності фахівця створювати принципово нову систему логічних зв'язків у професійній галузі, упроваджувати нові перспективні технології навчання та виховання молоді;

- комунікативна функція - полягає у вмінні майбутнього спеціаліста спілкуватися з колегами, батьками, громадськими організаціями, усіма оточуючими, що також є не тільки професійною складовою, але й підґрунтям толерантних рис особистості фахівця;

- зміст мотиваційної функції - неперервне забезпечення студента обґрунтованим інтересом до навчально-виховної діяльності, життєвими силами для виконання активної роботи з розвитку особистості.

Толерантний фахівець повинен уміти: аналізувати і прогнозувати основні результати власної професійної і комунікативної діяльності; вміти створювати та підтримувати толерантне навчально-виховне середовище: виявляти причини конфліктів навчально-виховному колективі; оперативно визначати потреби власного психолого-педагогічного вдосконалення та здійснювати їх практичну реалізацію; сприяти

толерантним взаємовідносинам між вихованцями та їх батьками; координувати (узгоджувати) діяльність усіх ланок і всіх суб'єктів навчально-виховного процесу в навчальному закладі тощо.

Формування толерантності у студентів педагогічного коледжу - це педагогічна система, яка передбачає створення умов для успішного вироблення стійких алгоритмів толерантної поведінки на основі позитивних цінностей, таких, як повага до людей інших національностей, адекватне сприйняття різних культур, вияв терпимості до проявів людської індивідуальності. На нашу думку, формування толерантності у студентів – це цілеспрямований, планомірно організований процес набуття ними толерантних якостей особистості (поблажливого ставлення до відмінних поглядів, вдачі та звичок, поваги до особливостей різних народів, націй, релігій), процес розвитку толерантної свідомості, світогляду, почуттів, якостей особистості, а також здатності до толерантної взаємодії на основі використання системи засобів. Це важлива умова позитивного професійного становлення студента, його успішної соціалізації, трансформації толерантності в принцип, що визначає діяльність людини, норму й зразок поведінки. Процес формування толерантності складається з таких компонентів, як мета, зміст, принципи, засоби, форми, методи, прийоми й умови. Саме в стінах педагогічного навчального закладу майбутній фахівець повинен оволодіти методикою виховання толерантності у підростаючого покоління, навчити своїх вихованців сприймати інших як значущих, цінних і водночас критично ставитися до своїх власних поглядів.

Проблема виховання культури толерантності у студентів та їх підготовка до її розв'язання під час педагогічної практики, а пізніше — і у професійній діяльності є актуальною під час викладання як загальноосвітніх, так і професійно орієнтованих дисциплін.

Важливим завданням формування толерантності як професійної риси майбутнього вчителя сучасної школи є доцільна організація його педагогічної підготовки в умовах навчального закладу, побудована на засадах співробітництва, гуманізму, толерантності. Цей процес розпочинається з перших днів перебування його у стінах педагогічного навчального закладу, де вся освітньо-виховна система спрямована на реалізацію головних завдань щодо його особистісного, професійного становлення.

Варто зазначити, що виховання толерантності студентів є дієвим лише тоді, коли здійснюється поступово і пронизує всі сфери, види діяльності здобувачів освіти. Освіта є саме тим соціальним інститутом, у межах якого може формуватися толерантна свідомість і поведінка студентів як через систему виховної роботи, так і через зміст навчання, за допомогою програм, підручників, художніх творів, різних форм організації навчання, які б допомагали розвивати у студентів практичні навички толерантної взаємодії.

Під час освітньо-виховного процесу у колективі можна сформувати установку на толерантність шляхом умілого вибору варіативних методів навчання. Вони повинні активізувати розвиток толерантності серед молоді, зокрема комунікативної. Викладачу необхідно вести будь-яке заняття у полілозі, прислухатися до думок студентів, поважати їхні точки зору і привчати до цього їх однокурсників. У сфері полілогічного спілкування особливе місце займає дискусія, яка є незамінною складовою навчання у закладах освіти. Успіх полілогу забезпечується за умов готовності аудиторії до толерантного сприйняття думок інших, уміння проголошувати власну позицію спокійно, без пафосу, коректно, не ображаючи інших учасників розмови, наявності доброзичливого ставлення мовців один до одного, створення викладачем сприятливої атмосфери в аудиторії тощо.

Ефективним методом виховання толерантності студентської молоді є метод організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки, що спрямовані на

придбання особистістю позитивного досвіду толерантної поведінки (індивідуальні, групові та колективні форми вправ, доручення).

Оскільки переконання найбільшою мірою формуються в процесі дискусії, студенти залучаються до обговорення того чи іншого питання, під час проведення аудиторних занять їм пропонується вирішувати проблемні ситуації, проектувати шляхи їх розв'язання під час семінарських занять. Адже кожен фахівець повинен уміти сформулювати власне бачення, чітко висловити його та переконливо обґрунтувати. При цьому необхідно враховувати, що дискусії потребують ретельної, глибокої, продуманої підготовки й захоплюючої форми проведення. Під час проведення такої форми роботи студентам надається можливість самим провести дискусію або ж виголосити доповідь, що дає їм змогу набувати лідерських якостей.

Виховання толерантності можливе не лише через використання таких методів і прийомів роботи, де студенти мають поважати думку іншого, знаходити компроміс у вирішенні поставлених задач.

Під час проведення методу "мозковий штурм" на занятті можна використати прийом "спілкуватися за правилами". На період виконання завдання педагога встановлюються правила, які регламентують спілкування й поведінку студентів, що значно допомагає позбавитися негативних моментів під час спілкування. Це може бути обмеження в часі, заборона на вживання певних термінів тощо.

На противагу прийому "спілкуватися за правилами" можна також використати прийом "викриття суперечностей". Педагог має розмежувати позиції вихованців із подальшим зіткненням суперечливих суджень щодо певного фрагменту чи цілого твору. Цей прийом передбачає чітке обмеження розбіжностей у думках, визначення головних ліній, за якими має пройти обговорення.

У процесі виховання толерантності студентів, щоб запобігти зниженню ефективності педагогічного процесу, варто використовувати також різні форми виховної роботи: години спілкування, тренінги, клуби, гуртки та інше. Ефективність такої підготовки має забезпечуватися гнучкістю та полікультурною спрямованістю змісту навчальних планів і програм педагогічних вузів, інтеграцією навчальних курсів, використанням інтерактивних технологій навчання на основі компетентнісного, порівняльного, гуманістичного, культурологічного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів.

Першоосновою у вихованні толерантності студентів, мабуть, залишається особистий приклад викладача. Тому особистісні якості педагога, його чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях є найважливішими у вихованні підростаючого покоління. Але це не знижує актуальності такої його риси як вимогливість. Всепрощення, безпринципність, поблажливність до студентів, байдужість до негативного в їх навчанні, праці та поведінці завдають великої шкоди вихованню особистості. Обов'язковою нормою в ставленні викладача до студентів є справедливність. Викладач має бути взірцем у всьому, тому що студенти переймають не тільки манеру поведінки, але й уявлення про цінності, переконання, філософію життя.

Важливість розвитку взаємин у системі викладач-студенти на основі принципу педагогічної взаємодії зумовлена тим, що систематичне "придушення особистості" студента призводить до сумних наслідків: студент думає не про навчальний предмет, який вивчає, а про вимоги викладача, внаслідок чого виникає неприймання сенсу того, що говорить викладач. Антагонізм між викладачем та студентами має соціальні наслідки: виховується пасивна до соціальних проблем людина, нездатна до самоорганізації, ініціативи, самостійності та критичного мислення, неспроможна зрозуміти іншу людину, стати на її позицію, зрозуміти її внутрішній стан, неспроможна володіти собою та уникнути конфлікту в професійній діяльності.

Виховання в душі терпимості має бути спрямоване на протидію впливу, що викликає почуття страху та відчуженості у ставленні до інших. Воно має сприяти формуванню у молоді навичок незалежного мислення, критичного осмислення і формування суджень, заснованих на моральних цінностях.

З огляду на психолого-педагогічну характеристику студентів діяльність викладача передбачає створення умов для конструктивної взаємодії і порозуміння з усіма учасниками педагогічного процесу; надання студентам можливостей вибору поведінкових альтернатив; забезпечення розвитку їх творчого потенціалу, ініціативності, відповідальності та особистісного самоствердження, сприяння успішній соціалізації молодого покоління. Водночас ефективна реалізація цих умов залежить від ціннісних пріоритетів викладача, його усвідомленого володіння толерантністю на всіх рівнях, готовності до виховання толерантності в студентів.

Посилення уваги до викладацького професіоналізму пов'язане з кардинальними змінами в уявленнях про викладацьку працю. Йдеться передусім про подолання парадигми суб'єкт-об'єктних відносин у викладацькій діяльності. Теоретичною основою цього подолання є розмежування категорій «викладацька діяльність» і «освітній процес». Згідно з цим розмежуванням викладач є водночас і суб'єктом освітнього процесу (він виступає проектувальником, конструктором, організатором і безпосереднім учасником зустрічі поколінь, носієм певної особистісної) і суб'єктом викладацької діяльності, що передбачає вільне і свідоме самовизначення у викладацькій практиці, прийняття відповідальності за результати учіння й виховання.

Для підвищення ефективності формування толерантності у фаховій підготовці педагога було б доцільно розробити і впровадити технологію, яка і охоплювала б усі етапи навчання. Створена нами технологія передбачає врахування особливостей формування толерантності залежно від виду роботи студентів, яка поділяється на:

- навчальна робота (надання викладачами теоретичних знань щодо поняття толерантності під час проведення лекцій, створення проблемних ситуацій із запропонованими шляхами їх вирішення на практичних і семінарських заняттях);

- виховна робота (проведення заходів толерантної спрямованості – семінарів, круглих столів, виставок, кураторських годин, здійснення формування загального толерантного ставлення під час підготовки й проведення загальноколеджних свят протягом року);

- практична підготовка (виконання практичних завдань професійної діяльності з допомогою вже наданого теоретичного й практичного матеріалу, відтворення рівня екстеріоризації формування толерантності вихованців у коледжах).

Діяльність викладача з позиції толерантності має три аспекти: особистість викладача, якому притаманні толерантні якості; прояв толерантності у професійній діяльності; реалізація принципів толерантності у педагогічному спілкуванні. Толерантний викладач усвідомлює, що його сприймають як взірець, опановує і використовує відповідні навички для розвитку діалогу і мирного вирішення конфліктів: заохочує творчі підходи до вирішення проблем; забезпечує умови для спільної конструктивної активності учасників освітнього процесу і для особистісних досягнень, не підтримує агресивну поведінку або загострене суперництво; сприяє залученню студентів і батьків до прийняття рішень і розробок програм спільної діяльності; вчить критично мислити і цінувати позиції інших; чітко формулює власну позицію у спірних питаннях; цінує культурну різноманітність і створює умови для визнання культурних відмінностей і їх проявів у житті.

Серед методів самовиховання відповідником методу дилем є рефлексія, що позначає процес роздумів індивіда над тим, що відбувається в його власній свідомості. Рефлексія передбачає не тільки пізнання людиною самої себе в певній ситуації та

період, а й з'ясування того, як до неї ставиться оточення, а також вироблення уявлень про зміни, які можуть статися.

Освітня стратегія навчальних закладів передбачає опору на педагогіку співробітництва, повагу до особистості кожного окремого студента. Розвиток толерантності в навчально-виховному процесі повинен відбуватися шляхом конструктивного діалогу та взаємодії між викладачем і студентом. За таких умов відбувається взаємне збагачення досвіду толерантності, що створює емоційно-інтелектуальну моральну царину, на основі якої набувається позитивний досвід взаємин і спілкування. Важливим завданням викладача вищої школи є така організація життєдіяльності студентів, що породжує ситуації, які уможливають прояви толерантності серед молоді. Тобто створюється спосіб життя, який продукує толерантність та зменшує саму необхідність у ній. Саме тому однією з першочергових задач викладача є виявлення кращих рис студента, заохочення його до навчання. Для цього варто використати прийом "акцент на краще", коли педагог у розмові зі студентами намагається підкреслити кращі риси кожного. При цьому його оцінка повинна бути об'єктивною та спиратися на конкретні факти та дії.

Толерантна культура багатоаспектна, і будувати освітній простір необхідно з урахуванням, зонайменше, трьох складових: готовності адміністрації освітньої установи сприяти викладачам у впровадженні в культуру освітнього закладу педагогіки толерантності; толерантності викладачів – як зовнішньої, так і внутрішньої (загальний рівень толерантності, етнічна і соціальна толерантність, а також комунікативна толерантність як відсутність нетерпимості в спілкуванні з іншими людьми); сприйняття студентами освітнього середовища як толерантного, усвідомлення цієї якості як очевидної і значущої. Для становлення толерантних взаємин в освітньому середовищі насамперед необхідно створити систему довірливих відносин між студентами і викладачами та переконати молодь у необхідності наслідувати ті зразки поведінки, що можуть бути позитивно сприйняті суспільством.

Професіоналізм педагогічного спілкування виявляється в готовності й умінні використовувати наявні знання на практиці, вирішувати безліч педагогічних завдань; у виробленні норм поведінки; у готовності до співпраці зі студентами, батьками та колегами; в емоційній контактності, що виявляється в чуйності, здатності до співпереживання; у високому рівні емоційної стабільності, педагогічної толерантності в різних конфліктних ситуаціях. Толерантний викладач – це педагог, який ефективно працює у напрямку розвитку толерантності. Він відіграє чи не найголовнішу роль у формуванні студентської толерантності в освітньому закладі, оскільки лише толерантна особистість може виховувати, формувати та розвивати толерантні цінності в інших.

Література

1. Декларація принципів толерантності // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3-4. – С. 175-179.
2. Довгополова Я.В. Толерантність як ціннісна парадигма освіти в контексті євроінтеграції / Я.В. Довгополова // Педагогічні шляхи реалізації загальноєвропейських цінностей у системі освіти України: Зб. наук, праць / За заг. ред Г.С.Гребенюка; Харків: Стиль Іздат, 2005. – 326 с.
3. Комогоров П.Ф. Формирование толерантности в межличностных отношениях студентов вуза. Автореф... канд. пед. наук / П.Ф. Комогоров. – Курган. 2000. – 18 с.
4. Кремень В.Г. Толерантність як імператив: національна ідентичність в добу глобалізації. / В.Г. Кремень // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: збірник наукових праць / За ред. В.Д.Будака, О.М.Пехоти. - Випуск 1.32. – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2011. – С. 6-9.

5. Орловська О.В. Підготовка майбутнього вчителя до виховання толерантності в студентів старшої школи США: Автореф. дис...на здобуття наук, ступ, кандидата педагогічних наук / О.Орловська. – Київ, 2011. – 20 с.

НАПРЯМ 2 ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Abduazimova .Z.A. Researcher, National University of
Uzbekistan

ORGANIZATIONAL, PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL CULTURE AND APPROACH TO EDUCATION

For modern education all over the world, the tendency to strengthen orientation towards the subjective experience of the student, the development of creativity in combination with responsibility for the result of their actions is significant. A developing society needs modernly educated, moral, entrepreneurial people who are able to independently make responsible decisions in a situation of choice, be mobile, dynamic, constructive specialists, have a developed sense of responsibility for the fate of the country. Meeting the needs of society requires a modern specialist of high culture, deep morality, a formed system of values and beliefs, civic position, interest in the results of one's work, ability to innovate, self-improvement, professional activity, etc. In this regard, one of the main tasks, along with the formation of a harmoniously developed personality, is the task of forming a professionally competent specialist. The definition of a graduate who owns competencies, that is, what he can do, what way of activity he has mastered, what he is ready for, is called a competency-based approach.

Key words: Pedagogy, education, culture, society values competence approach position.

Organizational, pedagogical and psychological support for the innovative development of environmental culture and the approach to education is a very important and new stage in the formation of society and its competence. Environmental education is a new perspective value of pedagogical and innovative support for the development of culture. The resolution of environmental crises requires not so much practical action, the development of new technologies, but an environmental review of our philosophy and morality. And such a review is not without reason associated with the development of environmental ethics as a new science. Environmental ethics develops in the writings of many modern Western thinkers. An example among them is the Eco philosopher, Bayard Callicott [1:98]. He believes that traditional metaphysics and its morality are, rather, sources of contemporary environmental problems, but not a means to solve them. The current environmental situation needs not so much practical experimentation as a radical revision of Western moral and metaphysical paradigms. The development of a harmonious relationship between a person and the world around him may become one of the possible ways out of many crises (psychological, social, demographic, environmental) that exist in a world inhabited by people. All crises are interconnected and one inevitably follows from the other.